

İntihal Suçları*

(The Crimes of Plagiarism)

Büşra DEMİRAL BAKIRMAN**

Öz

Bu çalışmada Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen "kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma" ve "yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme" suçlarının unsurları ve bu suçlar için öngörülen yaptırımlar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eser, Eser Sahibi, Fikri Haklar, İntihal, İktibas.

Abstract

In this study the elements and the sanctions of the crimes which called "citing without giving references" and "giving insufficient, incorrect and deceptive references" regulated in Law on Intellectual and Artistic Works will be discussed.

Key words: Work, Author, Intellectual Property, Plagiarism, Quotation.

---

* Geliş Tarihi: 22 Ağustos 2016, Kabul Tarihi: 20 Ekim 2016.

** Araş. Gör., İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, 34116, Beyazıt-İSTANBUL, bdemiral@istanbul.edu.tr.

GİRİŞ

İnsan kimliğini temsil eden ürünlerin başında gelen fikir ve sanat eserleri, sadece onu meydana getiren kimsenin değil, tüm insanlığın ortak ürünü olarak kabul edilmektedir¹. Fikir ve sanat eserleri bu yönüyle sahibinden bağımsız olarak düşünülemezse de, her eser sahibinin eseri üzerinde sahip olduğu haklarının korunması ihtiyacı bulunmaktadır. Nitekim İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 27. maddesi "*Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır*" şeklindeki düzenlemesiyle bu hususa işaret etmektedir. Bu hakların uluslararası alanda korunması amacıyla 1886 yılında Bern Sözleşmesi imzalanmış, ülkemiz de bu sözleşmeye 1948 yılında katılmıştır. Ayrıca Anayasamızın 25. maddesinde "*düşünce ve kanaat hürriyeti*", 26. maddesinde "*düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*", 27. maddesinde "*bilim ve sanat hürriyeti*", 28. maddesinde "*basın hürriyeti*" ve 64. maddesinde "*sanatın ve sanatçının korunması*" düzenlenerek fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar koruma altına alınmıştır.

Fikir ve sanat eserlerinin hem hukuki hem de cezai yönden korunması amacına hizmet eden 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda ise bu Kanun tarafından eser olarak kabul edilen fikri ürünler ile eser sahibinin bunlar üzerindeki maddi, manevi ve bağlantılı hakları düzenlenmiş ve bu hakların ihlali durumunda uygulanacak cezai müeyyideler öngörülmüştür.

Çalışmamızda eser sahibinin bahsi geçen haklarının ihlali niteliğinde olan ve genel olarak intihal suçları olarak adlandırılabileceğimiz FSEK md. 71/I-3'te düzenlenen "*kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma (eserden aşırma)*" ve md. 71/I-5'te düzenlenen "*yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak göstermek (atıf sahteciliği)*" suçları ve bu suçlar için öngörülen yaptırımlar ele alınacaktır². Öncelikle 71. maddenin 3. bendinde düzenlenen kaynak göstermeksizin iktibasta bu-

1 Zeki Hafızoğulları, "Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y: 1999, C: 48, S: 1-4, s. 1.

2 FSEK md. 71/I-2'de düzenlenen ve bir diğer intihal suçu olarak değerlendirilen "*başkasına ait esere kendi eseri olarak ad koyma suçu*" ise inceleme kapsamına alınmamıştır.

lunma suçuna ilişkin teorik açıklamalara yer verdikten sonra yeri geldikçe bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçu bakımından özellik gösteren hususlara değinilecektir.

A. Genel Olarak

İntihal suçları, 5846 sayılı FSEK'in "hukuk ve ceza davaları" başlıklı 5. bölümünde yer alan "manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz" başlıklı 71. Maddesinin ilk fıkrasında üç bent halinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre;

"(Değişik: 23/1/2008-5728/138 md.) Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek:

2. Başkasına ait esere, kendi eseri olarak ad koyan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır. Bu fiilin dağıtmak veya yayımlamak suretiyle işlenmesi hâlinde, hapis cezasının üst sınırı beş yıl olup, adlî para cezasına hükmolunamaz.

3. Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezasıyla cezalandırılır.

5. Bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi, altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Görüldüğü üzere bu madde 2008 yılında değişikliğe uğramıştır. İncelememize devam etmeden önce yapılan değişiklik ile ilgili olarak genel bilgi verilmesinin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

23.01.2008 tarih ve 5728 sayılı "Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 5846 sayılı FSEK'in 5. bölümü değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikten önceki düzenlemede Kanun'un 71. maddesinde "manevi haklara tecavüz", 72. maddesinde "mali haklara tecavüz", 73. maddesinde "diğer suçlar", 74. maddesinde "fail", 75. maddesinde "kovuşturma ve tekerrür" hususları düzenlenmekte idi. Değişiklikle birlikte FSEK'in 71. maddesinde "manevi, mali veya bağlantılı haklara tecavüz", 72. maddesinde "koruyucu programları etkisiz kılmaya yönelik hazırlık hareketleri" ve 75. maddesinde "soruşturma ve kovuşturma" şekline dönüştürülmüş ve 73 ve 74. maddeler de ilga edilmiştir.

Değişikliğin gerekçesinde ise Kanunun mevcut metninde suçlar tanımlanırken, manevi haklara tecavüz ve mali haklara tecavüz ayrımı esas alındığı, ancak Kanunun koruma altına aldığı manevi ve mali haklara tecavüz fiillerinin iç içe bir mahiyet taşıdığı ifade edilmiştir. Buna göre, bir fiille, bir kişinin sadece manevi hakkı veya mali hakkı ya da bunların her ikisi de ihlal edilmiş olabilir. Ayrıca korunan haktan hareketle aynı fiilin iki ayrı suç olarak nitelendirilmesi, ceza hukukundaki suç tanımlarında esas alınan suç politikası ilkeleriyle bağdaşmamaktadır³.

Değişiklikten önceki düzenlemede inceleme konumuzu oluşturan suçlar, 71. maddenin 4. fıkrasında “32, 33, 34, 35, 36, 37 ve 40’inci maddelerdeki hallerde kaynak göstermeyen veya yanlış yahut kifayetsiz veya aldatıcı kaynak gösteren” şeklinde düzenlenmişti. Bu hükümde, mevcut düzenlemedeki “eserden aşırma” (md. 71/1-3) ve “atıf sahteciliği” (md.71/1-5) suçları birlikte yer almaktaydı ve her iki fiilin yaptırımı da iki yıldan dört yıla kadar hapis veya elli milyardan yüz elli milyara kadar ağır para cezası veya zararın ağırlığı dikkate alınarak ikisi birden şeklinde idi⁴.

Yeni düzenleme ile bu suçlar farklı bentlerde düzenlenmiş ve farklı yaptırımlara tabi tutulmuştur. Bu iki bentte düzenlenen suçlar intihalin değişik görünümleri olarak adlandırılmakta ve özel olarak FSEK md.35’te düzenlenen iktibas serbestisinin ihlali durumunda uygulanacak yaptırımları göstermektedir.

B. İntihal Kavramı

İntihal kavramı kelime anlamı itibarıyla aşırma olarak ifade edilmektedir⁵. Fikir ve sanat eserleri hukuku anlamında “kaynak gösterilmeden başkasının yapıtından alınan parça” anlamına gelen intihal kelimesi Arapçadan dilimize aynen geçmiştir. İntihal, Türk Hu-

³ 5728 sayılı Kanun’un gerekçesi, (çevrimiçi) <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss56.pdf>, 16 Aralık 2013.

⁴ Dilara Yaman, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda Düzenlenen Bir Eserden Kaynak Göstermeksizin İktibasta Bulunma Suçu (m. 71/1-III)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:12, Özel S., 2010, (Basım Yılı: 2012), s. 1558.

⁵ (çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 16 Aralık 2013.

kuk Lügati'na göre "başkasına ait bir telifi, güzel sanatlardan bir eseri, kendisine nispet etmek; bir kitabın ibarelerini, musiki bestesinin namelerini, takdim ve tehir ile veya aslının baştanbaşa hissölunur derecede ifade tarzını tahrif ile kendi namına vermek" anlamına gelmekte; hukukta ise "failin, bir başkasının eserine kendi eseri imiş gibi yani kendisi eser sahibiymiş gibi ismini vermesi veya bir eserden kaynak göstermeden alıntılar yapması yahut bir eserden yaptığı alıntılara ilişkin olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak göstermesi" olarak tanımlanmaktadır⁶.

Eserin tümünün değil de bazı bölümlerin, pasajların, ezgilerin veya ibarelerin, eser sahibinin adı zikredilmeksizin alınması da intihaldir. İntihalden söz edilebilmesi için eserin aynen alınmış olması da şart değildir, eserde bölümlerin, namelerin, figürlerin diziminde değişiklikler halinde de intihal vardır. Hatta özgün eser, çalma eserde büyük ölçüde tekrarlanıyor ve hissediliyorsa da intihal gerçekleşmiştir. Ancak intihal için aranan temel şart, özgün eser sahibinin hususiyetinin çalıntı esere aynen geçmesidir; yoksa bir eserden esinlenip kendi hususiyetini yansıtarak meydana getirilmiş eserlerde intihalden söz edilemez⁷.

I. KAYNAK GÖSTERMEKSİZİN İKTİBASTA BULUNMA VE YETERSİZ, YANLIŞ VEYA ALDATICI MAHİYETTE KAYNAK GÖSTERME SUÇU

A. Korunan Hukuki Değer

Bu suçlarla korunan hukuki değer ile ilgili açıklamalara geçmeden önce FSEK'te yer alan eser sahibinin hakları kavramına açıklık getirmemiz gerekmektedir.

⁶ Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, s. 156; Yılmaz Yazıcıoğlu, **Fikri Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009, s. 233. İntihal kavramına ve benzer kavramlardan farkına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz., Filiz Ceritoğlu-Sengel, **Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2009, s. 75 vd; **Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları**, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 2002, s. 38 vd.

⁷ Levent Yavuz, Türkay Alica, Fethi Merdivan, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu**, C:1, 1.Bs., Ankara, Seçkin, 2013, s. 1280.

Mutlak haklar içerisinde kabul edilen eser sahibinin fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları, manevi ve mali haklar olarak ikiye ayrılarak incelenmektedir⁸. Ancak bu hakların kullanılması genelde birbirine bağlı olduğundan bu ayrım sadece teoride önem taşımaktadır. Zira haklardan birinin ihlali diğerini de etkilemektedir⁹.

Eser sahibinin manevi hakları; umuma arz yetkisi (md. 14), adın belirtilmesi yetkisi (md. 15), eserde değişiklik yapılmasını men etme yetkisi (md. 16), eser sahibinin eserin aslına ulaşma ve eseri sergileme hakkı (md. 17)dır. Eser sahibinin mali hakları ise eseri işleme hakkı (md. 21), çoğaltma hakkı (md. 22), yayma hakkı (md. 23), kiralama ve kamuya ödünç verme hakkı (md. 23), temsil hakkı (md. 24) ve iletim hakkı (md. 25)dır¹⁰.

71. maddede düzenlenen suçların çoğu eser sahibinin manevi haklarına ilişkindir¹¹. İktibas yapılan eserin ve sahibinin adının belirtilmemesi adın belirtilmesi hakkını, alıntılanan kısmın sahiplenilmesi çoğaltma hakkını, bu eserin ticari dolaşıma veya internette ulaşımına sunulması yayma ve kamuya iletim hakkının ihlali niteliğindedir.

Madde içerisinde eser sahibinin manevi haklarından eseri umuma arz yetkisi, adın belirtilmesi yetkisi ve eserde değişiklik yapılmasını men etme yetkilerine yönelik tecavüzlerin önlenmesi, böylece eser sahibinin eseri oluşturarak elde ettiği manevi duyguların, eser oluşturma hazzının ve sahiplenme olgusunun korunması amaçlanmaktadır¹². Bu nedenle kişilere karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte bu suçlar ile eser sahibi dışındaki kişilerin onun fikri ürününü herhangi bir ödeme yapmadan kullanması engellendiğinden mali hakların da koruma altına alındığı belirtilmektedir¹³.

⁸ Tekinalp, a.g.e., s. 159; Mustafa Ateş, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2003, s. 102.

⁹ Şafak N. Erel, **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Yetkin, 2009, s. 135.

¹⁰ Tekinalp, a.g.e., s. 164 vd.; Ateş, a.g.e., s. 132, 162.

¹¹ Caner Yenidünya, "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Manevi ve Mali Haklara Tecavüz Suçları", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.:10, S.:3-4, s. 240.

¹² Yaman, a.g.e., s. 1559.

¹³ Yazıcıoğlu, a.g.e., s. 258; Yaman, a.g.e., s. 1560.

B. Suçun Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Hareketi Konusu

Kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma ve yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçunda hareketin konusu iktibas yapılarak yararlanılan eserdir. Kanun'da eserin tam bir tanımına yer verilmemiştir. Toplumsal ve kültürel yaşamdaki değişiklikler nedeniyle belirli bir eser tanımının yapılmamış olması isabetli olarak değerlendirilebilir. Bir uyumsuzluk halinde ise eser niteliğinin tayini yargı organlarına bırakılmıştır¹⁴. Eser dışında kalan veya eser niteliği taşımayan fikir ürünlerinden iktibas yapılırken kaynak gösterilmemesi bu suçu oluşturmaz.

Kanun'da eserin tam bir tanımı olmasa da eser, md. 1/B a bendine göre "*sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir*". Burada sadece eserin unsurları açıklanmıştır. Bu tanıma göre bir fikri ürünün eser olarak korunması için kanunda sayılan eser kategorilerinden birine dahil olması (objektif unsur) ve sahibinin hususiyetini taşıması (subjektif unsur) gerekir¹⁵. Kanunda sayılan eser türleri; ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleridir. Bir eserin sahibinin hususiyetini taşıması için ise onun kişiliğini ve bireyselliğini yansıtmaması, yaratıcı emek ürünü olması, yaratıcısının fikri çabasını yansıtacak şekilde hakimiyet ve etkisi olması ve bu etki sahibinin ürüne kattığı hususiyetini günlük hayatımızda karşımıza çıkan sıradan fikri çaba ve ürünlerden farklı kılmaması gerekmektedir¹⁶.

Fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında bir eserin varlığından söz edilebilmesi için diğer kimselerce algılanabilir biçimde, söz, yazı,

¹⁴ Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 46.

¹⁵ Halil Arslanlı, **Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri**, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1954, s. 4; Tekinalp, a.g.e., s. 103, 104; Ateş, a.g.e., s. 56; İlhami Güneş, **Son Yasal Düzenlemelerle Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2008, s. 61 vd.

¹⁶ Erel, a.g.e., s. 52, 53.

resim, çizgi görüntü vs. şeklinde şekillendirilmesi gerekir. Ancak fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için mutlaka maddi olarak, fiziki ortamda tespit edilmiş olması gerekmez. Bu nedenle örneğin bir konferansta yapılan konuşma yazılı olarak tespit edilmemiş olsa bile diğer şartları taşıyorsa, yani sahibinin hususiyetini taşıyorsa FSEK kapsamında korunur. Bu durumda eserin sözlü olarak şekillendiği kabul edilir¹⁷.

b. Hareket

71. maddenin 3. bendinde yer alan suçun hareket unsurunu bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunmak oluşturur. Bu sebeple öncelikle iktibas kavramına açıklık getirmek gerekmektedir.

İktibas kelime anlamıyla ödünç alma, ödünç alınan şey, alıntı anlamına gelmektedir¹⁸. Fikir ve sanat eserleri ile ilgili iktibas ise eserin bir bölümünün yeni oluşturulan bir başka eser içerisinde gerektiği kadar kullanılması olarak ifade edilebilir¹⁹. İktibas serbestisi sayesinde kişiler fikirlerini, ifade ederken veya yeni bir eser ortaya koyarken daha önce alenilemiş eserlerden eser sahibinin iznine ihtiyaç duymaksızın alıntı yapma imkanına sahip olur. Bu serbesti, kamu yararı düşüncesine dayanan, insanlığın bilim ve kültür alanında gelişmesini sağlayan bir istisnadır²⁰. İktibas serbestisi aynı zamanda bilimsel ve kültürel alanda ilerleme ve yeni eserlerin oluşturulması için bir zorunluluk arz etmektedir.

İktibasın, aynen (birebir alma) ve mealen (iktibas yapanın anladığı biçimi ve kendi ifadeleriyle aktarım) iktibas, tam veya kısmi iktibas, büyük ve küçük iktibas gibi türleri bulunmaktadır²¹.

İktibas serbestisi, üçüncü kişilerin eser sahibine karşı sahip oldukları mutlak bir yetkidir²². Bu sebeple eser sahibi tarafından sınır-

¹⁷ İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971, s. 19; Özge Öncü, *İktibas Serbestisi ve Sınırları*, Ankara, Yetkin, 2010, s. 138; Yavuz, Alica, Merdivan, *a.g.e.*, s. 50.

¹⁸ (çevrimiçi) <http://www.tdk.gov.tr>, 20 Aralık 2013.

¹⁹ Öncü, *a.g.e.*, s. 22.

²⁰ Öncü, *a.g.e.*, s. 59; Güneş, *a.g.e.*, s. 100.

²¹ Tekinalp, *a.g.e.*, s. 204; Erel, *a.g.e.*, s. 250; Yavuz, Alica, Merdivan, *a.g.e.*, s. 126.

landırılması bir takım koşullara bağlanması mümkün değildir. Ancak bu kullanım, alıntı yapılan eser sahibinin haklarına sınırlandırma taşıdığından belirli yasal koşullara sahiptir.

İktibas serbestisi FSEK'in 35. ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. FSEK md. 35 düzenlemesi şu şekildedir:

“İktibas serbestisi:

Madde 35: Bir eserden aşağıdaki hallerde iktibas yapılması caizdir:

1. Alenileşmiş bir eserin bazı cümle ve fıkralarının müstakil bir ilim ve edebiyat eserine alınması;

2. Yayımlanmış bir bestenin en çok tema, motif, pasaj ve fikir nevinden parçalarının müstakil bir musiki eserine alınması;

3. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ve yayımlanmış diğer eserlerin, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderacatını aydınlatmak maksadiyle bir ilim eserine konulması;

4. Alenileşmiş güzel sanat eserlerinin ilmi konferans veya derslerde, konuyu aydınlatmak için projeksiyon ve buna benzer vasıtalarla gösterilmesi.

İktibasın belli olacak şekilde yapılması lazımdır. İlim eserlerinde, iktibas hususunda kullanılan eserin ve eser sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yer belirtilir.”

Kaynak gösterme zorunluluğu 35. madde dışında 32, 33, 34, 36, 37, ve 40. maddelerde de gösterilmiştir. Bu düzenlemelere göre iktibasın bir takım ortak şartları bulunmaktadır. Bunlar; alıntılanan eserin alenileşmesi, yeni oluşturulan eserin bağımsız nitelik taşıması, iktibasın maksadın haklı gösterecek ölçüde ve belli olacak şekilde yapılması şeklinde sıralanabilir.

Eserin alenileşmesi FSEK'in 7. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre; *hak sahibinin rızasıyla umuma arzedilen bir eser alenileşmiş sayılır. Bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarılma veya dağıtılma yahut diğer bir şekilde ticaret mevkiine konulma suretiyle umuma arzedilirse o eser yayımlanmış sayılır”*. Bir eser aleni değilse henüz tamamlanmamış sayılır. Bu aşamada eser sahibinin mahremiyet ve tam hakimiyet alanını henüz terk

²² Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 1264.

etmemiştir²³. Eser henüz alenileşmeden iktibas yapılırsa eser sahibinin eseri kamuya arz hakkı ihlal edilmiş olur²⁴. Ancak eser sahibinin izni varsa aleniyetten önce de iktibas olur. Bu durum eser sahibinin eserini arz şekli kabul edilebilir²⁵.

Yeni oluşturulan eserin bağımsız bir eser oluşturmasından maksat eserin müstakil bir eser niteliği taşımasıdır. Yani yeni oluşturulan eser alıntılara rağmen yararlanılan eserlerden bağımsız olmalıdır²⁶. Buradaki değerlendirme hem miktar hem de nitelik bakımından yapılmalıdır²⁷.

Bir konuda belirli bir yönetime uygun olarak sistematik araştırma ve elde edilen bilgiyi inceleyen eser olarak tanımlanan bilimsel eserlerden, amacın haklı göstereceği ölçüde ve içeriğin aydınlatılması maksadıyla yararlanmak serbesttir(FSEK md.35/1-3, büyük iktibas)²⁸. Örneğin bir hukuk alanındaki eserde başkasına ait aynı konudaki eserden yapılan alıntının yazarın görüşünün ve öncekilerden ayrıldığı noktaların yeterince açıklanması için gerekli olan bir bölümle sınırlı olması gerekir²⁹. Eserin bütünüyle sahiplenilmesi durumunda ise Kanun'un md. 71/1-2. bendindeki başkasına ait esere kendi eseri olarak ad koyma suçu oluşur³⁰.

Son olarak iktibasın belli olacak şekilde yapılması gerekir. Yapılan iktibas, yeni eserden yararlanacak kişilerin alıntıyı anlamasını sağlayacak nitelikte olmalıdır³¹. Bu sebeple kullanılan eserin ve eser

²³ Yavuz, Alica, Merdivan, **a.g.e.**, s. 1266.

²⁴ Öncü, **a.g.e.**, s. 142.

²⁵ Yavuz, Alica, Merdivan, **a.g.e.**, s. 1266.

²⁶ Erel, **a.g.e.**, s. 249, 250.

²⁷ "Esere alınan kısım önceki eserin esaslı bölümü müdür değil midir burada alınan kısmın kalitesi ve miktarı dikkate alınır. Büyük miktarda alınmışsa ihlal olduğu kabul edilir. İktibasın yeni meydana getirilecek eserin bağımsızlığını ve özelliğini ortadan kaldıracak ve asıl esere olan ihtiyacı giderecek ölçüye varmaması gerekir. Yeni eser alınan parçalara rağmen yaratıcısının bağımsız fikri çalışmasını yansıtmalı, özellik taşıyan ayrı bir eser sayılmalı ve iktibaslar miktar olarak yeni esere galip gelmemelidir. Maksadın haklı göstereceğinden fazla alıntılar kabul görmez." **Y11. HD 28.02.2008, E 2007/917, K. 2008/2291.**

²⁸ Ayrıntılı açıklama için bkz., Öncü, **a.g.e.**, s. 193 vd.

²⁹ Yavuz, Alica, Merdivan, **a.g.e.**, s. 1274; Öncü, **a.g.e.**, s. 188.

³⁰ Yazıcıoğlu, **a.g.e.**, s. 260.

³¹ Erel, **a.g.e.**, s. 250; Ateş, **a.g.e.**, s. 310.

sahibinin adından başka bu kısmın alındığı yerin yeterince açık olarak belirtilmesi önem taşımaktadır.

FSEK'e göre ilim eserlerinde, kullanılan eser, eserin sahibi ve alındığı yer belirtilmelidir. Ancak buna ilişkin ayrıntılı bir usul belirlenmemiştir. Okuyucu alıntıyı, alıntı yapılan eseri, eserin sahibini ve alındığı yeri istediğinde bulacak şekilde anlıyorsa yasal koşul sağlanmış olarak kabul edilmelidir. Uygulamada değişik atıf yöntemleri kullanılmaktadır. Alıntılanan kısmı italik ya da kalın yapmak veya dipnot göstermek suretiyle yazar, eser, baskı sayısı, yılı, sayfa numarası belirtilmektedir³².

Alıntı yapılan eserin sahibi belli değilse FSEK md. 12'deki karinelere yola çıkarak, yayımlayan, o da yoksa çoğaltan kişi belli edilmelidir. Bunlar yasal zorunluluk olmayıp eserin bilimsel düzeyini gösterir. Mealen yapılanda iktibasın anlam itibarıyla farklılaştırılmadan ve yanlış anlamaya neden olacak şekilde eksik aktarılması gerekir. Yoksa yetersiz veya yanlış ya da usule aykırı iktibas ortaya çıkabilir³³.

Sonuç olarak, yapılan bir iktibasın hukuka uygun sayılabilmesi için; iktibasa elverişli bir eser bulunması, yeni oluşturulan eserin bağımsız nitelik taşıması, iktibasın maksadın haklı gösterecek ölçüde ve belli olacak şekilde yapılması gerekmektedir. Bu koşullara uyulmadığı takdirde kaynak göstermeksizin atıfta bulunma suçunun hareket unsuru gerçekleştirilmiş olur.

Bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma suçunun oluşması için zararın oluşmasına gerek yoktur. Ancak suçun oluşabilmesi için yeni oluşturulan eserin alenileşmesinin gerekli olup olmadığı hususu üzerinde durulması gerekir. Bir görüşe göre, suçun oluşması için kaynak göstermeden iktibasta bulunma fiilinin başkaları tarafından öğrenilmeye, failin üçüncü şahıslarca eser sahibi olarak kabul edilmesine müsait olması gerekir. Dolayısıyla failin kendi kişisel ortamında birtakım alıntılar yapması bu suçu oluşturmaz. Aleniye çıkmayan ve toplumu oluşturan bireyler tarafından öğrenilme imkanı olmayan alıntılar bakımından bu suç oluşmayacaktır³⁴. Ancak

³² Yavuz, Alica, Merdivan, **a.g.e.**, s. 1269.

³³ Yavuz, Alica, Merdivan, **a.g.e.**, s. 1270.

³⁴ Yaman, **a.g.e.**, s. 1562; Yazıcıoğlu, **a.g.e.**, s. 261.

suçun oluşması için aleniyetin gerekli olmadığı, kaynak göstermeksizin atıfta bulunma ile suçun oluşacağı, aleniyetin ise objektif cezalandırılabilme şartı olarak değerlendirilmesi gerektiği de ileri sürülebilir.

Fikir ve sanat eserleri hukukunda eser sahibinin haklarının eserin yaratılmasıyla kendiliğinden doğduğu bununla birlikte bu hakların fikri hukuk bağlamında korunması için kural olarak alenileşmesi veya yayınlanması gerektiği kabul edilmektedir. Eser alenileşmeden önce ise eser sahibinin hakları kişilik hakları kapsamında korunur. Eser alenileştikten sonra FSEK'teki koruma ve sınırlamalara tabidir³⁵. Buradan hareketle intihal yapılarak yeni bir eser oluşturulması durumunda bu fiilin suç teşkil etmesi için eserin alenileşmiş olması gerektiği kabul edilmelidir.

FSEK md. 71/I-3'teki suçun oluşması için iktibasın kaynak gösterilmeden yapılmış olması gerekir. İktibas yapılırken kaynak gösterilmiş ancak bu gösterim, yetersiz, yanlış veya aldatıcı nitelikte ise md.71/I-3'teki suç değil md. 71/I-5. bentteki yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçu oluşur.

Yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçu seçimlik hareketli bir suçtur. İktibas sırasında kaynağın yetersiz, yanlış veya aldatıcı olarak yapılması suçun oluşması bakımından yeterlidir. Kaynağın yanlış gösterilmesi başka bir kaynağın gösterilmesi şeklinde gerçekleşebilir. Burada eser sahibinin adın gösterilmesi manevi hakkının ihlali oluşmaktadır.

Yapılan atfın aldatıcı nitelikte olması; kaynağın değil, iktibasın içinde verilen bilgilerin gerçek dışı ya da yanıltıcı olması anlamına gelmektedir. Örneğin alıntı yapılan yer ya da metnin gerçeğinden farklı olması bu niteliktedir.

Yetersiz olmasından maksat ise; iktibasın belli olacak şekilde yapılmamasıdır. Yeterli olması için eser adı, kime ait olduğu, yeni esere aktarılan kısmın açıkça gösterilmesi gereklidir. Bilimsel eserden diğer bilimsel esere yapılan atıflarda bunlara ek olarak iktibas yapılan kısmın alındığı yerin de belirtilmesi zorunludur. Bu hususlardan birinin eksik olması durumunda yetersiz atıf söz konusu olur³⁶.

³⁵ Arslanlı, a.g.e., s. 42,43; Tekinalp, a.g.e., s.11.

³⁶ Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 2207.

Bilimsel bir çalışmada konuyla ilgili temel eserlerden yararlanılmamış olması ve iktibas yapılmaması eserin bilimsel düzeyi hakkında bilgi verebilir. Ancak bir eserden yararlanılmamasına rağmen yararlanmış gibi gösterilip gerçek dışı veya başka bir eserde yapılan atıflar benimsenip doğrudan asıl kaynağa atıf yapılması bilimsel çalışma ilkeleri ve etiğine aykırı olduğu gibi yanlış ve yetersiz atıf söz konusu olduğunda ceza sorumluluğu gündeme gelebilir³⁷.

c. Fail

Bu suçlar herkes tarafından işlenebilen suçlardandır³⁸. FSEK md. 71/I-3'te düzenlenen suç bakımından bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi, 5. bentteki suç bakımından ise bir eserle ilgili olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi bu suçun faili olabilir. Bu suç bakımından özel faillik niteliği aranmamıştır.

d. Mağdur

Bu suçların mağduru kaynak göstermeksizin iktibasta bulunulan veya yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterilen eserin sahibidir. FSEK md. 8/1'e göre eser sahibi eseri meydana getiren kişidir. Eser olarak kabul edilen bir derleme veya işlemeyi yaratan kimse de eser sahibidir (FSEK md. 8/2). Sinema eserlerinde; yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı, eserin birlikte sahibidirler (FSEK md. 8/3). Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde, animatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır (FSEK md. 8/3-son cümle).

Birden fazla kimselerin birlikte vücuda getirdikleri eserin kısımlara ayrılması mümkünse, bunlardan her biri vücuda getirdiği kısmın sahibi sayılır (FSEK md. 9). Bu durum müşterek eser sahipliği olarak adlandırılmaktadır. Burada gerektiğinde eser kısımlara ayrıldığında eser tahrip edilmeden birbirinden ayrılabilir. Eseri oluşturanlardan her biri meydana getirdiği kısımda bağımsız eser sahipliğine sahip-

³⁷ Yaman, a.g.e., s. 1270.

³⁸ Hafizoğulları, a.g.e., s. 3; Yenedünya, a.g.e., s. 246.

ken, anlam bütünlüğü içinde oluşan eserin tümü üzerinde ortak eser sahipliğinden doğan mali ve manevi hakları mevcuttur³⁹.

Müşterek eser sahipliğinde, eser üzerinde değişiklik yapılması yayınlanması ve diğer mali haklar bakımından oybirliği gerekir. Eser sahiplerinden biri geçerli neden olmadan izin vermezse diğerleri mahkemeye başvurarak izin ister⁴⁰. Manevi haklar bakımından ise diğerlerinin hakkına tecavüz etmeden tek başına hareket etme hakkı vardır⁴¹. Eserin kamuya arzı, yayın zamanı gibi bazı manevi haklar bakımından oybirliği gerekir. Örneğin ortak bir bilimsel eserde kısımlardan biri bilimsel araştırmaya ve yönetime dayanmıyorsa diğer bölümlerin sahipleri istemedikçe eser yayınlanamaz. Ancak muhalefet haklı sebebe dayanmıyorsa mahkemeden yayım istenebilir.

Birden fazla kimsenin iştirakiyle vücuda getirilen eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu vücuda getirenlerin birliğidir (FSEK md. 9/2). Bu durum elbirliği eser sahipliği olarak adlandırılmaktadır⁴². Burada esere yapılan katkılar tek başına değerlendirilemez. Elbirliği eser sahipliği için eser sahiplerinden her biri eserin meydana getirilmesine nitelikli katkıda bulunmalıdır. Eser, sahipleri arasındaki yardımlaşmanın ürünü olmalıdır. Eserin bölünmesi mümkün olmamalıdır. Eser birden fazla yaratıcının ortak çaba ve katkıları ile meydana gelmiş olmalıdır. Sırf yol gösterme bu açıdan birlikte eser için yeterli değildir. Örneğin bir profesörün yazacağı bilimsel makale için asistanının kaynak toplamasında birlikte eserden söz edilemez⁴³.

İştirak halinde eser sahipliğinde birliğe adi şirket hükümleri uygulanır. Eser sahiplerinden biri birlikte yapılacak işleme haklı bir sebep olmadan izin vermezse mahkeme izin verebilir. Esere tecavüz halinde eser sahiplerinden her biri tek başına hareket edebilir.

FSEK md. 10/3'e göre *"bir eserin vücuda getirilmesinde yapılan teknik hizmetler veya teferruata ait yardımlar, iştirake esas teşkil etmez."* Örneğin eserin redaksiyonunun yapılması bu türden bir yardımdır.

³⁹ Tekinalp, a.g.e., s. 151; Erel, a.g.e., s. 93; Ateş, a.g.e., s. 81.

⁴⁰ Arslanlı, a.g.e., s. 73.

⁴¹ Erel, a.g.e., s. 94.

⁴² Tekinalp, a.g.e., s. 142; Ateş, a.g.e., s. 82.

⁴³ Erel, a.g.e., s. 92.

Belirtilen şekillerde müşterek eser sahipliği veya iştirak halinde eser sahipliği durumlarında eseri oluşturanlardan her biri mağdur sıfatını taşır.

Suçun tanımında başkasına ait eserden kaynak gösterilmeksizin atıfta bulunmak denmemiş, “bir eserden” denmiştir. Bu nedenle acaba kişinin daha önceden sahip olduğu bir eserden kaynak göstermeden alıntı yapması durumunda suç oluşur mu? Bu durumda mağdur ve fail sıfatının birleşmesi söz konusu olduğundan suç oluşmayacaktır. Ancak önceki eser kısımlara ayrılmamış, iştirak halinde meydana getirilmiş bir eser ise, eserin sahibi sadece fail değil, diğer kişi de olduğundan suç oluşacaktır⁴⁴.

2. Manevi Unsur

Bu suçların manevi unsuru kasttır. Failin kastının varlığını oluşturan bilme ve isteme unsurlarının kapsamına, kaynak gösterilmeksizin iktibasta bulunma suçu bakımından başkasına ait bir eserin bazı bölümlerinin failin hakkı olmadığı halde kendi yarattığı bir esermiş gibi alıp kullanmayı bilmek ve kendi eseri imiş gibi kamuya sunmayı istemek olguları girer. Failin bilme ve istemesi, iktibas edilen kısımların başkasına ait olmasına rağmen kendisi yaratmış gibi eserinde yer verdiğini ve kamuya böyle sunduğunu bilmeyi ve bunu istemeyi kapsar. Yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçun da ise failin iktibas edilen kısımlara ilişkin olarak yapılan atıfların gerçeğe aykırı olduğunu bilmesi ve bu şekilde atıf yapılmasını istemesi gerekir. Bu suçların olası kastla da işlenmesi mümkündür.

Bu suçlar bakımından kastı kaldıran hata halleri gündeme gelebilir. Kaynak gösterilmeksizin iktibasta bulunma suçu bakımından fail iktibasta bulunduğu fikri ürünün eser olduğu konusundaki bilgisizliği nedeniyle suçun maddi unsurlarında hataya düştüğünü ileri sürebilir. Yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösterme suçunda ise fail örneğin sayfa numarasını yanlış yazarak hataya düşebilir. Bu gibi durumlarda failin düştüğünü ileri sürdüğü hata kabul edilirse kastı ortadan kalkacağından suç oluşmaz.

⁴⁴ Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 2202.

3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bu suçlar bakımından maddi ve manevi unsurların gerçekleşmesi ile birlikte karine olarak hukuka aykırılık da gündeme gelecektir. Ancak bu unsurların gerçekleşmiş olmasının yanı sıra, herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin bulunup bulunmadığının da araştırılması gerekmektedir. Bu suçun kanuni tanımında özel bir hukuka uygunluk sebebi öngörülmediğinden, başta Türk Ceza Kanunu'nda yer alan genel hukuka uygunluk nedenlerinden; kanun hükmünün yerine getirilmesi, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olmak üzere hukukun diğer alanlarında yer alan hukuka uygunluk nedenleri koşullarının varlığı durumunda uygulanabilecektir.

Bu suçlar ile koruma altına alınan, eser sahiplerinin fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları olduğundan, eser sahibinin izni ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni kapsamında gündeme gelebilir. Zira yazılı iznin varlığı, suçun gerçekleşmesine engel teşkil eder⁴⁵. Bu yazılı izin her halde, eserin sahibinin manevi hakkına tecavüz teşkil eden fiilin yapılmasından önce veya en geç fiil yapıldığı sırada mevcut olmalıdır.

C. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Suça Teşebbüs

Kanun koyucu suçun gerçekleşmesi için hareketten ayrı bir neticenin varlığını aramadığından bu suçlar sırf hareket suçu niteliğindedir. Ancak icra hareketleri kısımlara bölünebiliyor ve fail başkasının eserinden aşırıldığı kısımları kamuya ilan edeceği sırada veya buna ilişkin icra hareketlerinin tamamlanmasına rağmen kamuya iletilmeden önce esere el konulmuş olursa icra hareketlerinin yarıda kaldığından bahisle faili teşebbüsünden dolayı sorumlu tutmak mümkün olabilecektir⁴⁶. Aynı şekilde yetersiz, yanlış veya aldatıcı kaynak gösterme suçunda da eser alenileşmeden önce esere el konulursa suçun teşebbüs aşamasında kaldığı belirtilmelidir.

⁴⁵ Yenidünya, a.g.e., s. 253; Bu iznin sözlü de olabileceği yönünde bkz., Teknail Özderiyol, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar*, İstanbul, Vedat, 2006, s. 116.

⁴⁶ Yenidünya, a.g.e., s. 254.

2. Suça İştirak

Bu suç birden fazla kişi tarafından müştereken işlenebileceği gibi bu suça azmettiren veya yardım eden olarak iştirak etmek mümkündür.

Yukarıda açıklandığı üzere eser sahipliğinin müşterek eser sahipliği ve elbirliği eser sahipliği şeklinde görünüşleri mevcuttur. İntihal yapılarak oluşturulan yeni eserin bu nitelikte bir eser olması durumunda eser sahiplerinden her biri müşterek fail olarak sorumlu tutulacaktır⁴⁷.

Faile birlikte icra hareketlerini gerçekleştirmemekle birlikte suçun işlenmesine yardım edenler yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulabilirler.

FSEK md. 8/2'ye göre, *“bir işlenmenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları mahfuz kalmak şartıyla onu işleyendir”*. Eser sahibinin mali haklarından biri eserden işlenmek suretiyle yararlanılması olduğundan eserin işlenmesi sahibinin iznine tabidir. İşleme eser, önceki- ne bağımlı olmakla birlikte işleyenin hususiyetini taşır. İşleme bir eser olarak kabul edilen çeviri eserler bakımından ayrı bir değerlendirme yapılmalıdır. Çeviri yapılan eserin intihal yapılmış bir eser olması durumunda çevirmenin bu suça iştirak edip etmediği hususu üzerinde durulması gerekir. Bu durumda çevirisi yapılan eserde yer alan intihaller bakımından suç tamamlanmış olduğundan tamamlanmış suça iştirak edilmesi mümkün değildir.

Editör toplama esere girecek eserleri seçerken, değerlendirirken ve eseri planlarken hususiyetini yansıtmışsa, toplama eserdeki her bağımsız eserin sahibinin hakları saklı kalmak kaydıyla toplama eserin sahibidir. Bütün üzerinde işleyici olarak sahiplik kazanır. Bütüne ilişkin manevi ve mali haklara sahip olur. Kısımlara ilişkin haklar ise o kısmın sahibine aittir. Yaptıkları intihalden o kişiler sorumludur. Editörün sorumluluğu somut olayın şartları haklı göstermesi durumunda söz konusu olabilir⁴⁸.

İnternet yoluyla yayınlanan eserler bakımından sorumluluk İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar

⁴⁷ Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 2202.

⁴⁸ Tekinalp, a.g.e., s. 148; Yavuz, Alica, Merdivan, a.g.e., s. 194.

Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu Kanun'a göre internet süjelerinden yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcının sağladığı içeriği kontrol etmek veya hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırma yükümlülüğü yoktur. Ancak içerik sağlayıcı internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumluyken, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Bu düzenlemelerden yola çıkarak yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve içerik sağlayıcıların bu suça iştirak etmelerinin mümkün olmadığı ifade edilmelidir.

3. Suçların İçtimaı

Fail aynı suç işleme kararının icrası kapsamında, farklı eserlerinde aynı kişiye ait bir veya birden fazla eserden kaynak göstermeden iktibasta bulunur ise bu durumda zincirleme suç söz konusu olur. Bu durumda aynı neviden fikri içtima hükümleri gereğince faile tek bir ceza verilir, ancak bu ceza belli oranlarda artırılır.

Fail bir eser oluştururken birden fazla kişinin sahip olduğu eserden kaynak göstermeden alıntı yapmışsa, bu durumda aynı neviden fikri içtima hükümleri gereğince cezalandırılır. Failin bir eserinde hem 3. hem de 5. bentteki suçları işlemesi durumunda ise gerçek içtima uygulanır.

D. Kusurluluk

İntihal suçları bakımından kusurluluğu etkileyen bir hal olarak haksızlık hatası değerlendirilebilir. İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi cezalandırılmaz. Kişinin bir eserden kaynak gösterilmesine ilişkin normun varlığını ve kapsamını bilmemesi yani hataya düşmesi ve düştüğü hatanın kaçınılmaz olması durumunda kusurluluk mevcut olmayacağından failin cezai sorumluluğuna gidilemez. Düşülen hatanın kaçınılabılır olması durumunda ise fail kusurlu kabul edilecek ancak bu durum cezanın belirlenmesinde dikkate alınacaktır. Kaçınılabılırlik değerlendirmesi somut olayın özellikleri ve failin kişisel nitelikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle yapılmalıdır.

E. Yaptırım ve Kovuşturma

FSEK md. 71/I-3'teki suçun yaptırımını altı aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır. FSEK md. 71/I-5'teki suçun yaptırımını ise altı aya kadar hapis cezasıdır. Bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikâyete bağlıdır. Bu nedenle de uzlaşmaya tabidirler.

Müşterek eser sahipliğinde eser sahiplerinden her biri iştirak halinde eser sahipliğinde ise birliği oluşturanlardan her biri şikayette bulunma yetkisine sahiptir⁴⁹. Yapılan şikâyetin geçerli kabul edilebilmesi için md.75/1 gereğince, hak sahiplerinin veya üyesi oldukları meslek birliklerinin haklarını kanıtlayan belge ve sair delilleri Cumhuriyet başsavcılığına vermeleri gerekir. Bu belge ve sair delillerin şikâyet süresi içinde Cumhuriyet başsavcılığına verilmemesi hâlinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

SONUÇ

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda düzenlenen intihal suçları ile fikir ve sanat eserlerinin ceza hukuku aracılığıyla korunması amaçlanmıştır. Cezai yönden korumanın yanı sıra yine aynı Kanun'da hukuki korumaların da ayrıntılı bir biçimde sağlandığı görülmektedir. Bilimsel eserlerin korunması bakımından ise Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nde aynı zamanda bilim etiğine aykırı bir davranış olarak bir başkasının bilimsel eserinin veya çalışmasının tümünün veya bir kısmının kaynak belirtmeden kendi eseri gibi gösterilmesi bir disiplin suçu olarak düzenlenmiştir.

Bilimsel ve kültürel alanda ilerleme ve yeni eserlerin oluşturulması için eser sahiplerinin haklarının etkin bir biçimde korunması gerekmektedir. Ancak intihal teşkil eden fiillerle ilgili cezai kovuşturmaların ve içtihatların azlığına bakıldığında bu ihlallerin daha çok hukuk davaları yolu ile çözümlenmeye çalışıldığını, bilimsel eserler bakımından ise daha çok disiplin yaptırımlarının uygulama alanı bulduğunu söylemek mümkündür. Bu durum söz konusu fiillerin

⁴⁹ Erel, a.g.e., s. 354.

cezaya liyakati konusundaki tereddütleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle kaynak göstermeksizin iktibasta bulunma suçunun yaptırımını olarak adli para cezasının alternatif olarak öngörülmesi karşısında, daha az haksızlık içeriğine sahip olan yetersiz, yanlış veya aldatıcı kaynak gösterme suçunun yaptırımının sadece hapis cezası olması da bir problem teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

Arslanlı, Halil: **Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri**, İstanbul, Sulhi Garan Matbaası, 1954.

Ateş, Mustafa: **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2003.

Ceritoğlu-Sengel, Filiz: **Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2009.

Erel, Şafak N.: **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, 3. Bs., Ankara, Yetkin, 2009.

Güneş, İlhami: **Son Yasal Düzenlemelerle Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku**, 1. Bs., Ankara, Seçkin, 2008.

Hafızoğulları, Zeki: "Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y: 1999, C: 48, S: 1-4, s. 1-14.

Öncü, Özge: **İktibas Serbestisi ve Sınırları**, Ankara, Yetkin, 2010

Özderyol, Teknail: **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar**, İstanbul, Vedat, 2006.

Öztrak, İlhan: **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.

Tekinalp, Ünal: **Fikri Mülkiyet Hukuku**, 5. Bs., İstanbul, Arıkan, 2012.

Yaman, Dilara: "Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Bir Eserden Kaynak Göstermeksizin İktibasta Bulunma Suçu (M. 71/1-III)", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: 12, Özel S., 2010, (Basım Yılı: 2012), s.1551-1567.

Yavuz, Levent/ Alıca, Türkey / Merdivan, Fethi: **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu**, C:1, 1.Bs., Ankara, Seçkin, 2013.

YAZICIÖĞLU, Yılmaz: **Fikri Mülkiyet Hukukundan Kaynaklanan Suçlar**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2009.

Yenidünya, Caner: "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Düzenlenen Manevi ve Mali Haklara Tecavüz Suçları", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.:10, S.:3-4, s. 237-272.

Yazar Belirtilmemiş: **Bilimsel Araştırmada Etik ve Sorunları**, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, 2002.

<http://www.tbmm.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

